

Assignatura	28928 Història de l'Art a l'Edat Moderna			
Professor	Rafael Cornudella Carré / Anna Muntada Torrellas			
Cicle	Primer	Quadrimestre	Anual	Crèdits 12 Tipus Troncal
Curs	Segon	Horari	Grup 1 Dilluns i Dimecres (10:00 a 11.30) Grup 2 Dilluns i Dimecres (13:00 a 14:30)	

Contingut:

Estudi general de l'història de l'art, en els seus diferents aspectes, des de els inicis del Renaixement fins a finals del segle XVIII.

Objectius:

Aproximació històrica a l'art italià del primer Renaixement i Barroc més rellevants de l'època

Temari:

Primer Semestre:

SEGLE XV

1. Humanisme i Renaixement. Petrarca i els orígens de l'Humanisme – L'Humanisme florentí del primer Quatrecent: classicisme i «humanisme cívic» – Els *studia humanitatis*. Definició, temes i significat històric de l'Humanisme – La difusió de l'Humanisme. El neoplatonisme florentí.
2. Brunelleschi, Alberti i l'arquitectura del Renaixement. Alberti i la teoria de l'art. Brunelleschi i la «invenció» de la perspectiva. Els edificis de Brunelleschi – Alberti: el naixement de la teoria de l'art. La codificació de la perspectiva i el model retòric en el *De pictura*. La teoria de la bellesa i l'harmonia: la *concinnitas*. El *De re aedificatoria* – Alberti: els projectes arquitectònics.
3. Escultura del primer Renaixement. El concurs de 1401. Ghiberti: les primeres portes del Baptisteri – L'emergència de Nanni di Banco i de Donatello. Obres per al Duomo i per a Orsanmichele. La nova estatuària: Donatello, Nanni di Banco i Ghiberti – El relleu: *rilievo stacciato* i perspectiva – Jacopo della Quercia – L'evolució de Ghiberti. Les «portes del Paradís» -- L'evolució de Donatello: de la maduresa a les darreres obres.
4. Pintura del primer Renaixement. – Masaccio i Masolino – Fra Filippo Lippi, Fra Angelico, Paolo Uccello, Domenico Veneziano, Andrea del Castagno. – Piero della Francesca – Mantegna – Giovanni Bellini i l'escola veneciana moderna. Antonello da Messina – Florència a finals de segle: A. del Pollaiuolo, Verrocchio, Ghirlandaio, Filippino Lippi, Botticelli – Perugino.

SEGLE XVI

5. L'estil clàssic de l'Alt Renaixement. Leonardo – Miquel Àngel – Rafael – Fra Bartolomeo, Andrea del Sarto – Bramante i l'arquitectura. La pintura a Venècia i al nord d'Itàlia: Giorgione, el jove Tiziano i el jove Sebastiano del Piombo -- L'evolució de Tiziano – Correggio – Pordenone, Lotto.
6. L'art cinc-centista italià i la qüestió del «Manierisme». Els crítics del segle XVII – La rehabilitació del «Manierisme» cinccentista. Reorientació de la qüestió del «Manierisme» (Shearman, Smith) L'Alt Renaixement i la gènesi del Manierisme – Ideals, formes i convencions de la *maniera*: *regola/licenza*; *varietà* i monotonia; *difficultà/facilità*;

sprezzatura – *grazia/terribilità*. La figura i l'espai. – La qüestió del decorum i les primeres crítiques a l'art de la *maniera*.

Segon Semestre:

EL SEGLE XVII

7. La complexitat de l'univers barroc: l'home enfrontat a l'infinit. El Barroc, els problemes d'un terme: significat i fortuna crítica. La literatura artística del Barroc
8. La ideologia de la *Roma Triumphans* i el paradigma de la ciutat barroca. La reforma urbanística del Papa Sixte V. El Gesù, model de les esglésies contrareformistes.
9. Origen i evolució del llenguatge arquitectònic del Barroc: Carlo Maderno i l'acabament de la Basílica de Sant Pere. Gian Lorenzo Bernini, Francesco Borromini, Pietro da Cortona i Guarino Guarini
10. Noves funcions de l'escultura: Bernini i la unitat de les arts
11. La reacció antimanierista i el nou llenguatge pictòric barroc. Caravaggio i els seus seguidors. Els Carracci i la seva escola. Pietro da Cortona i la gran decoració mural
12. Rubens i la pintura barroca a Flandes.
13. La *descripció de la realitat* a la pintura holandesa: el barroc burgès i protestant. Hals. Rembrandt. Vermeer
14. Velázquez y la pintura del *siglo de oro*
15. El *grand siècle* francès. El gust clàssic en l'arquitectura d'estat. Arquitectes al servei de Lluís XIV: el Louvre, Versalles. Le Nôtre i el jardí a la francesa.
16. Georges de la Tour i la interpretació del caravaggisme a França, els germans Le Nain. La Reial Acadèmia i Charles Le Brun. Poussin i Claude Lorrain a Roma

EL SEGLE XVIII

17. La problemàtica del segle. Barroc, Rococó i la nova ideologia artística del Neoclassicisme.
18. La diversificació del discurs artístic.
19. De l'arquitectura tardo-barroca a la nova arquitectura il·lustrada
20. La pintura del segle XVIII. L'escola veneciana: Tiepolo i els *vedutisti*. La pintura francesa de Watteau a Fragonard. La pintura anglesa: Hogarth, Reynolds i Gainsborough. La pintura espanyola: Paret, Bayeu i Goya

Bibliografia Bàsica*

Primer Semestre:

- BARASCH, Moshe, *Teorías del arte. De Platón a Winckelmann*, Madrid: Alianza, 1991
- BAXANDALL, Michael, *Giotto and the Orators. Humanist observers of painting in Italy and the discovery of pictorial composition, 1350-1450*, Oxford University Press, 1971
- FREEDBERG, S. J., *Pintura en Italia 1500-1600*, Madrid: Cátedra, 1978
- GARRIGA, J., "La «intersegazione» de Leon Battista Alberti (I)", *D'art*, 20 (1994), p. 11-57

- GOMBRICH, E. H., *El legado de Apeles*, Madrid: Alianza, 1982
- HEYDENREICH, L. – LOTZ, W., *Arquitectura en Italia, 1400-1600*, Madrid: Cátedra, 1991
- JOANNIDES, P., *Masaccio and Masolino. A complete Catalogue*, London: Phaidon, 1993
- KLOTZ, H., *Filippo Brunelleschi. The Early Works and the Medieval Tradition*, London: Academy Editions, 1990
- KRAUTHEIMER, R., *Lorenzo Ghiberti*, Princeton University Press, 1956
- KRUFF, H.-W., *Historia de la teoría de la arquitectura. 1. Desde la Antigüedad hasta el siglo XVIII*, Madrid: Alianza, 1990
- NAUERT (Jr.), Charles G., *Humanism and the Culture of Renaissance Europe*, Cambridge University Press, 1995
- PANOFSKY, Erwin, *La perspectiva com a «forma simbòlica» i altres escrits de teoria de l'art*, Barcelona: Edicions 62, 1987
- PANOFSKY, Erwin, *Renacimiento y Renacimientos en el arte occidental*, Madrid: Alianza, 1975
- ROSENAUER, A., *Donatello*, Milano: Electa, 1993
- TAVERNOR, Robert, *On Alberti and the Art of Building*, Yale University Press, 1998
- WHITE, John, *The Birth and Rebirth of Pictorial Space*, London: Faber & Faber, 1987
- WITTKOWER, R., *Los fundamentos de la arquitectura en la edad del Humanismo*, Madrid: Alianza, 1995

Segon Semestre:

EL SIGLE XVII

Obres generals

- Anceschi, L.: *La idea de Barroco. Estudios sobre un problema estético*. Madrid, 1991.
- Argan, G.C.: *La Europa de las capitales 1600-1700*. Skira-Carroggio, Barcelona, 1964.
- Battisti, E.: *En lugares de vanguardia antigua. De Brunelleschi a Tiepolo*. Akal, Madrid, 1993 (1981).
- Briganti, G.: *Barocco: storia della parola e fortuna critica del concetto*, en *Enciclopedia Universale dell'Arte*. vol. II, Sansoni-Cini, Venezia-Roma, 1958, pp. 346-359.
- Bruno, G.: *Del infinito: el universo y los mundos*. Introducció i traducció de M.A. Granada. Alianza Universidad, Madrid, 1993.
- Deleuze, G.: *El pliegue*. Paidós, Barcelona, 1989 (1988).
- Haskell, F.: *Patronos y pintores*. Cátedra, Madrid, 1984 (1963).
- Mâle, E.: *El Barroco. El arte religioso del siglo XVII*. Encuentro, Madrid, 1986 (1932).
- Maravall, J.A.: *La cultura del Barroco*. Ariel, Barcelona, 1975.
- Medina de Vargas, R.: *La luz en la pintura, un factor plástico: el siglo XVII*. P.P.U., Barcelona, 1988.
- Rupert Martin, J.: *Barroco*. Xarait, Madrid, 1986 (1977).
- Tapié, V.L.: *Barroco y clasicismo*. Cátedra, Madrid, 1978 (1957).
- Valverde, J.M.: *El Barroco. Una visión de conjunto*. Montesinos, Barcelona, 1980.
- Weisbach, W.: *El Barroco arte de la Contrarreforma*. Espasa Calpe, Madrid, 1942 (1920).
- Wölfflin, H.: *Renacimiento y Barroco*. Comunicació, Madrid, 1977.
- Bassegoda Hugas, B.-Fernández Arenas, J. (ed.): *Barroco en Europa. Fuentes y documentos para la historia del arte*. G. Gili, Barcelona, 1983.
- Grassi, L.: *Teorici e storia della critica d'arte. Parte seconda: L'età moderna. Il Seicento*. Multigrafica, Roma, 1973.

EL SIGLE XVIII

Obres generals

- AA. VV.: *Arte, arquitectura y estética en el siglo XVIII*. Akal, Madrid, 1980.

- AA. VV.: *Aux Armes et aux Arts. les arts de la Révolution 1789-1799*. Adam Biro, Paris, 1989.
- AA. VV.: *Diderot et l'art. De Boucher à David. les salons: 1759-1781*. Réunion des Musées Nationaux, Paris, 1985.
- Antal, F.: *Classicism and romanticism*. Routledge and Kegan, London, 1966.
- Corvisier, A.: *Arts et sociétés dans l'Europe du XVIII siècle*. PUF, Paris, 1978.
- Francastel, P.: *arte, arquitectura y estética en el siglo XVIII*. Akal, Madrid, 1987.
- Hazard, P.: *La crisis de la conciencia europea*. pegaso, Madrid, 1941 (1938).
- Hazard, P.: *El pensamiento europeo en el siglo XVIII*. Revista de Occidente, Madrid, 1946.
- Honour, H.: *neoclasicismo*. Xarait, Madrid, 1982.
- Jones, S.R.: *El siglo XVIII*. G. Gili, Barcelona, 1982.
- Levey, M.: *Rococo to Revolution*. Thames and Hudson, London, 1966.
- Mari, A.: *L'home de geni*. Ed. 62, Barcelona, 1984.
- Pevsner, N.: *Las Academias de arte*. Cátedra, Madrid, 1984.
- Praz, M.: *Gusto neoclásico*. G. Gili, Barcelona, 1982 (1946).
- Rosenblum, R.: *Transformaciones en el arte a finales del siglo XVIII*. Taurus, Madrid, 1986 (1967).
- Starobinsky, J.: *1789. Les emblèmes de la raison*. Flammarion, Paris, 1979 (trad. Taurus).
- Calvo Serraller, F.: *Ilustración y Romanticismo. Fuentes y documentos para la Historia del Arte*. G. Gili, Barcelona, 1983.

***La resta de la bibliografia bàsica recomanada es facilitarà a l'inici del curs**

Avaluació del Curs:

Primer semestre: lectura obligatòria (J. Shearman. Manierismo, Madrid: Xarait, 1985; (ed. Original en anglès: 1967)).

Segon Semestre: Treball de curs.

Examen parcial del primer semestre (febrer).

Examen final.

Tutoria Integrada:

Tutorització de la lectura i del treball obligatori.